

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag till Trafikverket att lämna förslag på namngivna objekt som bör få byggstartas år 1–3 (2026–2028) samt namngivna objekt som bör få förberedas för byggstart år 4–6 (2029–2031)

Regeringens beslut

Regeringen ger Trafikverket i uppdrag att i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare om uppdraget föreslå vilka namngivna objekt som Trafikverket bör få byggstarta år 1–3 (2026–2028) samt vilka namngivna objekt som bör få förberedas för byggstart år 4–6 (2029–2031).

Närmare om uppdraget

Trafikverket ska för namngivna objekt angivna i regeringens beslut den 7 juni 2022 om fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 och i det kompletterande regeringsbeslutet om byggstartar den 9 mars 2023 (LI2023/00664) lämna förslag till namngivna objekt som:

- bör få byta till gruppen av objekt som får byggstarta inom 1–3 år (2026–2028), eller
- bör få byta till gruppen av objekt som får förberedas för byggstart inom 4–6 år (2029–2031).

Redovisningen av objektens status eller statusförändringar ska omfatta objektsvisa bedömningar i förhållande till transportpolitisk måluppfyllelse, kostnader inklusive osäkerheter, samhällsekonomisk lönsamhet och aktuellt planeringsläge.

Redovisningen ska innehålla en kortfattad beskrivning av processen att ta fram byggstartsförslaget och urvalet av namngivna objekt som föreslås, inklusive en redovisning av antaganden och bedömningar.

Trafikverket ska vidare för samtliga namngivna objekt där en förändring föreslås av status från år 4–6 till år 1–3 alternativt från år 7–12 till år 4–6 redovisa kronologisk information om bedömd objektskostnad och eventuella innehållsförändringar i de planeringssteg som objektet har passerat. Utgångspunkten ska vara när det namngivna objektet för första gången ingick i en av regeringen beslutad nationell plan. Trafikverket ska redovisa senaste bedömning av kostnaden för objektet omräknat till både 2021 och 2025 års priser. Trafikverket ska vidare redogöra för hur stor del av ett namngivet objekts kostnadsökning som bedöms vara orsakat av innehållsförändringar och hur stor del som bedöms vara orsakat av den allmänna prisutvecklingen inom området. Om den senaste kostnadsökningen skiljer sig mer än 10 procent från bedömningen i Trafikverkets planförslag för 2022–2033 ska Trafikverket redovisa följande.

- Orsaken till kostnadsökningen.
- Vilken metod som har använts för kalkylering.
- Osäkerheter i kalkyleringen.
- En bedömning av den samhällsekonomiska lönsamheten med hänsyn tagen till kostnadsökningen.
- Vilka åtgärder som Trafikverket avser vidta för att komma till rätta med kostnadsökningen.

En åtgärd som skulle kunna vidtas för att komma till rätta med en kostnadsökning skulle kunna vara att revidera objektets utformning särskilt för namngivna objekt där innehållsförändringar i stor utsträckning har bidragit till kostnadsökningen. Åtgärder som flyttar kostnader från ett objekt till ett annat objekt eller andra budgetposter bör i huvudsak inte klassas som en åtgärd som har vidtagits för att minska kostnadsökningar.

Förslag till ytterligare namngivna objekt till kategorin byggstart 1–3

Förslag till objekt som bör få byggstarta år 1–3 ska omfatta objekt där regeringen inte tidigare har fattat ett sådant beslut. Förslaget ska omfatta objekt där alla nödvändiga förberedelser är genomförda och där det i princip inte råder några osäkerheter om att projekten i fråga kan påbörjas och genomföras. Projekten ska kunna genomföras på det sätt och till de

kostnader som ryms inom den långsiktiga ekonomiska ramen för satsningar i transportinfrastrukturen enligt den fastställda nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033.

Kostnaderna för projekten ska även rymmas inom de beräknade anslagsramar som Trafikverket utgår från i de prognoser myndigheten lämnar till Regeringskansliet enligt uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2025. Den fysiska planeringen bör vara så långt gången att väg- eller järnvägsplan har vunnit laga kraft för de objekt som föreslås.

I det fall ett objekt föreslås få byggstartsbeslut år 1–3 trots att ett eventuellt fastställelsebeslut om objektets väg-/järnvägsplan inte har vunnit laga kraft vid redovisningstillfället ska redovisningen av status inkludera en beskrivning av dels varför objektets byggstartsbeslut inte kan avvakta, dels vilka osäkerheter avseende tidplan, kostnad, transportpolitisk måluppfyllelse och samhällsekonomisk lönsamhet som finns kopplade till objektet. Trafikverket ska dessutom löpande, från det att det årliga förslaget om byggstarter lämnas och fram till dess att regeringen fattat beslut om byggstart, rapportera förändringar till Regeringskansliet av aktuellt planeringsläge för objekt som föreslås få byggstartsbeslut, och som behöver men som inte har lagakraftvunnen väg-/järnvägsplan vid rapporteringstillfället. Eventuella förändringar av objektens kostnader, samhällsekonomiska lönsamhet eller transportpolitiska måluppfyllelse ska också rapporteras.

Trafikverket ska därutöver ange vilka objekt som har byggstartats eller bedöms byggstarta före ingången av 2026 med stöd av regeringens tidigare beslut om byggstarter. Byggstart innebär i det här sammanhanget att byggentreprenaden är helt eller delvis upphandlad och medel härigenom är uppbundna.

Förslag till ytterligare namngivna objekt till kategorin förberedelse för byggstart 4–6

Förslag till namngivna objekt som bör få förberedas för byggstart år 4–6 ska omfatta objekt där regeringen inte tidigare har fattat ett sådant beslut. Förslaget ska omfatta objekt där förberedelser gällande projektering, inklusive bedömning av konsekvenser, och kostnadsberäkningar är långt gångna och eventuella alternativa finansieringslösningar är utredda. Objekten ska kunna genomföras på det sätt och till de kostnader som ryms inom den långsiktiga ekonomiska ramen för satsningar i transportinfrastrukturen enligt den fast-

ställda nationella trafikslagsövergripande planen för transport-infrastrukturen för perioden 2022–2033 samt inom de beräknade anslagsnivåer som Trafikverket utgår från i de prognoser myndigheten lämnar till Regeringskansliet enligt uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2025. Objekt bör i undantagsfall kunna tillåtas ingå i gruppen år 4–6 även om inte alla förutsättningar är helt klarlagda och utredda. Trafikverket ska särskilt motivera ett sådant förslag till undantag.

Konsekvenser på den långsiktiga ekonomiska ramen

Byggstartprocessen är en del i den långsiktiga planeringen av transport-infrastrukturen. De beslut som fattas om byggstarter för enskilda objekt behöver ses i förhållande till hela den nationella planen för transport-infrastrukturen och den långsiktiga ekonomiska ramen. Godkända fördyringar som sker i byggstartade objekt påverkar utrymmet i den nationella planen för framtida byggstarter och kan kräva prioriteringar. Trafikverket ska därför redovisa förslaget samlade effekter och konsekvenser för hela den ekonomiska ramen och nationella planen för transportinfrastruktur. Trafikverket ska därför bland annat redovisa följande.

- Förslaget totala kostnadsförändringar, dvs. både de totala kostnadsökningarna och de totala kostnadsminskningarna jämfört med angivna kostnader i beslut om nationell plan.
- En bedömning av hur det föreslagna byggstartsbeslutet påverkar budgeterade medel i den långsiktiga ekonomiska ramen för perioden 2022–2033 och förutsättningarna för perioden 2026–2037, till exempel hur kostnaderna för byggstartade och planerade projekt bedöms rymmas eller ej inom de beräknade ekonomiska ramarna.

Redovisning av uppdraget

Trafikverket ska för varje namngivet objekt där förändring i byggstartskategori föreslås redovisa information enligt ovan objektvis. Underlaget ska lämnas i word-format. En översikt i excel-format över samtliga objekt som föreslås byta byggstartsgroup och deras kostnadsutveckling sedan objektet för första gången ingick i en av regeringen beslutad nationell plan ska också bifogas.

Redovisningen av uppdraget ska lämnas senast den 24 april 2025 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Skälen för regeringens beslut

Det är centralt att processen för det ekonomiska planeringssystemet för transportinfrastruktur är transparent, att det finns förutsägbara moment samt att underlag är lättillgängliga och tydliga. Det är viktigt att redovisningen ger regeringen insyn i och tydlig information om aktuellt planeringsläge och eventuella förändringar i bedömningar av samhällsekonomisk lönsamhet, transportpolitisk måluppfyllelse samt kostnader. Vidare ska planering och genomförande av objekt ske med god kostnadskontroll.

En bättre kostnadskontroll för åtgärder i infrastrukturen behöver uppnås. Det är viktigt att de medel som staten avsätter för infrastrukturuområdet används effektivt. Kunskapsnivån om kostnadsutvecklingen och lärandet från tidigare erfarenheter måste öka för att kostnadskontrollen ska kunna förbättras.

Byggstartsbeslutet är ett viktigt instrument för regeringen, bland annat för att följa upp kostnadsutvecklingen i de namngivna objekt som är upptagna i den nationella planen. Objekt med stora kostnadsökningar, samhällsekonomisk olönsamhet eller där andra förutsättningar för genomförande har försämrats väsentligt behöver analyseras särskilt och kan komma att omprövas.

Regeringen kommer fortsatt använda sig av processen med byggstartsbeslut för att motverka stora kostnadsökningar i projekt. Det betyder att Trafikverket i sin tur behöver arbeta med att motverka och hantera kostnadsökningar.

När ett objekt får byggstartsbeslut ska det i princip inte råda några osäkerheter om att projekten i fråga kan påbörjas och genomföras på det sätt och till de kostnader som ryms inom den långsiktiga ekonomiska ramen. Regeringen ser därför behov av att Trafikverket redovisar hur de enskilda byggstartsbesluten påverkar den totala ekonomiska ramen och utrymmet inom nationell plan.

Regeringens beslut om vilka namngivna objekt som får byggstartas år 1–3 och vilka objekt som får förberedas för byggstart år 4–6 innebär att dessa namngivna objekt har ekonomisk prioritering i enlighet med beslutet. För ett genomförande av de namngivna objekten krävs sedan flera efterföljande avgöranden enligt tillämpliga regelverk.

Regeringen har i dag gett Trafikverket i uppdrag att ta fram en ny nationell plan för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037 (LI2025/00640). Inriktningen är att planen ska fastställas av regeringen under 2026. Det finns därmed möjlighet att 2025 genomföra en byggstartsprocess som i jämförelse med tidigare år är något förenklad och fokuserad på de objekt som föreslås byta byggstartsgupp.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Niklas Lundin

Kopia till

Finansdepartementet/BA och BSÄ
Klimat- och näringslivsdepartementet/KKM
Kulturdepartementet/Nm
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/SPN
Trafikanalys